

Bài học từ Kinh Ví dụ tấm vải

ISSN: 2734-9195 10:30 06/11/2025

Một ngày kia, khi tâm đủ trong sáng, ta sẽ nhận ra pháp không đâu xa, pháp đang hiện hữu nơi từng hơi thở, từng bước chân, từng giây phút sống của tất cả muôn loài.

Tác giả: **Huệ Đức**

Tạp chí Nghiên cứu Phật học - Số tháng 11/2025

Trong nhịp sống hối hả, con người dễ bị cuốn vào vòng xoáy khổ đau bởi những lo toan, áp lực. Kể cả khi có được nhiều tiện nghi vật chất, nhưng không ít người vẫn thấy lòng mình trĩu nặng và đầy bất an.

Đức Phật trong Kinh Ví dụ tấm vải (Vatthūpama Sutta, Trung Bộ Kinh số 7) đã chỉ bày cho người học đạo con đường thanh lọc nội tâm, nuôi dưỡng đời sống bình an, rộng mở giữa cuộc đời nhiều biến động.

Tấm vải dơ và tâm nhiễm ô

Mở đầu bài kinh, đức Phật hỏi các vị Tỳ-kheo rằng: “Này các Tỳ-kheo, nếu có một tấm vải dơ, đầy bụi và vết bẩn, được nhúng vào thuốc nhuộm tốt, thì tấm vải ấy có thể lên màu đẹp được không? Tất cả đều đáp: Bạch Thế Tôn, không thể được. Vì tấm vải ấy dơ. Ngược lại, nếu tấm vải đã sạch, thì bất kỳ thuốc nhuộm nào cũng có thể lên màu đẹp”.

Từ ví dụ ấy, đức Phật chỉ ra rằng tâm con người cũng giống như tấm vải. Nếu còn nhiễm ô bởi các phiền não như tham lam, sân hận, tà kiến, kiêu mạn, ganh ghét, phóng dật, biếng nhác... thì dù có tiếp xúc với chính pháp, cũng khó có thể phát sinh trí tuệ hay chuyển hóa sâu sắc.

Hình minh họa tạo bởi AI

“Ví như, này các Tỳ-kheo, một tấm vải dơ, bị bụi dính, được nhúng vào thuốc nhuộm, dầu cho nhuộm với một màu nào đi nữa, thời tấm vải ấy cũng không nhận được màu một cách đầy đủ. Vì sao vậy? Vì tấm vải ấy dơ”.

Thật vậy, chính pháp dù vi diệu đến đâu cũng không thể bén rễ vào một tâm hồn chưa được làm sạch. Cũng như người muốn học chữ trước hết phải biết cầm bút, người tu học Phật pháp cần bắt đầu từ việc đoạn trừ phiền não, dọn sạch tấm vải tâm của mình.

Đức Phật liệt kê mười sáu cấu uế của tâm mà người tu cần gột bỏ, bao gồm các hành vi như sát sinh, trộm cắp, tà dâm, vọng ngữ, nói hai lưỡi, ác khẩu, nói lời phù phiếm... và những tâm lý như ganh ghét, giận dữ, tà kiến, kiêu mạn, phóng dật. Mỗi khi cấu uế được nhận diện và đoạn trừ, thì tâm liền trở nên sáng thêm một phần, như tấm vải được giặt sạch từng vết bẩn nhỏ.

Tâm như đất - hạnh nhẫn và lòng bao dung

Không chỉ dừng lại ở việc gột sạch tâm, Phật dạy người tu cần phát triển một nội tâm vững chãi, bao dung như mặt đất: *“Ví như, này các Tỳ-kheo, người ta vất bỏ các vật thanh tịnh hay bất tịnh lên mặt đất: phân, nước tiểu, máu mủ, nước dãi... đất vẫn không vì thế mà cảm thấy ghét bỏ, chán ghét, hổ thẹn hay sợ hãi. Cũng vậy, nếu tâm các Tỳ-kheo như đất, thời lời nói ác độc không thấm*

vào, không khiến các ông nổi sân”.

Hình ảnh mặt đất ở đây thật giàu ý nghĩa, đất không chọn lựa, không phản ứng, không bị tổn thương bởi bất cứ thứ gì được ném xuống, dù là vàng bạc hay rác rưởi. Người tu cũng nên rèn luyện nội tâm như thế, đủ rộng lớn để không vì một lời xúc phạm mà nổi sân, đủ sâu lắng để không vì một thất bại mà dao động, đủ bao dung để không vì khác biệt mà sinh lòng phán xét.

Trong thực tế, ai trong chúng ta cũng từng trải qua những điều trái ý, bị hiểu lầm, bị xem thường, bị tổn thương bởi lời nói hay hành động của người khác. Nếu phản ứng bằng cách oán hận hay trả đũa, tâm ta chẳng khác gì một tấm vải tiếp tục bị vấy bẩn. Nhưng nếu biết quán tâm như đất, biết nhẫn nại và ôm lấy cả những điều bất như ý bằng lòng từ, thì không chỉ bảo vệ được sự bình an nội tâm mà còn hóa giải được khổ đau trong chính mối quan hệ ấy.

Chính pháp - thuốc nhuộm quý của đời người: Phật pháp tựa như thuốc nhuộm quý, có khả năng làm cho tâm người trở nên thánh thiện, cao cả. Nhưng thuốc quý đến đâu, nếu tấm vải còn dơ, thì vẫn không thể lên màu đẹp. Cũng vậy, dù học bao nhiêu kinh điển, tụng bao nhiêu thần chú, nếu tâm còn đầy ngã mạn, đố kỵ, sân hận thì chẳng thể cảm nhận được sự vi diệu của pháp, càng không thể giải thoát khỏi khổ đau. “Khi tâm đã được thanh tịnh, chói sáng, không cấu uế, thời vị ấy thấy pháp, thấm nhuần pháp, thể nhập pháp. Như vậy, này các Tỳ kheo, chính là lợi ích của tâm thanh tịnh”.

Thanh tịnh tâm không phải là một đích đến xa vời, mà là từng bước nhỏ của tỉnh thức và chuyển hóa: từ việc buông bỏ thói quen xấu, nuôi dưỡng hạnh lành, tha thứ lỗi lầm, sống trọn vẹn trong chính niệm và yêu thương.

Bài học ứng dụng vào đời sống hiện tại

Giáo pháp của đức Phật không chỉ là những lời dạy cổ xưa để đọc tụng, mà là phương thuốc sống động giúp con người chuyển hóa khổ đau trong hiện tại. Kinh Ví dụ tấm vải là chỉ dẫn tu tập căn bản, thiết thực cho mỗi người thực hành từng ngày.

Trong gia đình, khi xảy ra mâu thuẫn hay hiểu lầm, thay vì dằn vặt trong giận hờn hay cố chấp quá vào việc phân định đúng sai, ta có thể tập nhìn lỗi lầm của người thân như những vết bụi nhỏ, chỉ cần nhẹ tay lau là sạch, không cần phải khắc ghi hay trừng phạt. Mỗi lời nhẫn nại, một hành động lặng thinh trong từ ái, có khi cứu được cả một mối quan hệ khỏi đổ vỡ.

Trong công việc, giữa môi trường cạnh tranh và áp lực, người tu học theo Phật có thể chọn cách giữ gìn phẩm hạnh, không ganh đua bằng mưu mẹo, không đánh mất tâm lành vì cơ hội. Tâm trong sạch không bị nhuốm bởi danh lợi chính là chỗ đứng vững vàng nhất giữa dòng đời.

Trong cộng đồng, thay vì dễ dàng phán xét hay chỉ trích những ai khác biệt với mình, ta có thể nhìn họ như những tấm vải còn đang mang vết bụi, cần được hiểu, được thương, được hướng dẫn, thay vì bị loại trừ. Khi tâm ta không vội phản ứng, biết lùi lại để lắng nghe và cảm thông, thì xã hội trở nên hiền hòa, lành mạnh hơn.

Gột sạch tâm phải là hành động được duy trì qua từng việc nhỏ, nói không làm tổn thương ai, ý nghĩ không nuôi dưỡng giận dữ, hành động mang lại an vui cho người khác. Mỗi khi một phiền não khởi lên, nếu ta nhận diện và không nuôi dưỡng nó, tức là đã giặt sạch thêm một phần tấm vải tâm mình. Khi gặp những điều chướng tai gai mắt, thay vì giận dữ thì ta hãy tập nhẫn nại như đất, đất không chọn lọc, không chối từ bất cứ thứ gì được ném xuống, dù là rác rưởi hay hoa thơm. Cũng vậy, tâm người tu cần vững vàng trước khen chê, hơn thua, không để những bụi trần làm hoen ố phẩm hạnh và sự bình an của nội tâm.

Kinh Ví dụ tấm vải đã gợi mở một bài học thiết thực và sâu sắc, người học Phật muốn thấm nhuần chính pháp, không cần phải chạy theo pháp môn vi diệu nào mà hãy bắt đầu từ chính tâm mình. Gột sạch tâm, sống bao dung, hành xử như đất, đó chính là nền tảng cho một đời sống tỉnh thức và an lạc. Một ngày kia, khi tâm đủ trong sáng, ta sẽ nhận ra pháp không đâu xa, pháp đang hiện hữu nơi từng hơi thở, từng bước chân, từng giây phút sống của tất cả muôn loài.

Tác giả: **Huệ Đức**

Tạp chí Nghiên cứu Phật học - Số tháng 11/2025

Tài liệu tham khảo:

Kinh Ví dụ tấm vải (Vatthūpama Sutta), Trung Bộ kinh, HT. Thích Minh Châu (dịch), Viện nghiên cứu Phật học Việt Nam, NXB Hồng Đức, 2020.